

Individualismen truer familien

Av Jon Kvalbein, kronikk i Dagen 23. Juli, 2008

Hvert enkelt menneske er herre over sitt eget liv. Det finnes ingen overordnet mening med livet. Individet har frihet til å forme fortellingen om seg selv, med grunnlag i sine egne tanker om hva som er rett og galt. Dette er den grunnleggende idé i den ideologien vi her vil kalle individualismen.

Den kristne tro legger stor vekt på det enkelte menneskets verdi. Hvert enkelt menneske er skapt av Gud. Frelsesverket i Kristus er for alle og skal forkynnes for alle. Men evangeliet må mottas individuelt. Den personlige troen på Kristus er avgjørende i Guds dom. Den enkelte står til ansvar for Gud. Samtidig legger Bibelen vekt på at livet skal leves i et forpliktende fellesskap - i familien, i trosfellesskapet og i samfunnet.

Individualismen

Individualismen har imidlertid forkastet troen på Gud. Den har røtter i opplysningstiden og romantikken. I Norge fikk den sterk innflytelse gjennom kulturradikalismen. Med 1968-opprøret fikk individualismen en ny oppblomstring. Den kristne virkelighetsforståelsen og moraloppfatningen måtte fjernes. Viktige slagord ble: Vær deg selv! Realiser deg selv! Finn din sannhet, og stå for den! Vår såkalt postmoderne samtid har gitt rikelig grobunn for slike idealer.

Nå er det et positivt kjennetegn ved demokratiet at individet har stor frihet. Menneskerettighetene verner om individuelle rettigheter som samvittighetsfrihet, ytringsfrihet, trosfrihet, religionsfrihet og foreldrerett. I et samfunn der flertallet bestemmer, er det særlig viktig at mindretallets åndelige rettigheter blir respektert og ivaretatt. Respekten for individet er derfor umistelig i et demokrati.

Men individualismen kan bli en trussel mot demokratiet dersom den fører til at det som binder folk sammen går i oppløsning. Samfunnets institusjoner er bærere av verdier og tradisjoner; de stiller forventninger og krav som setter rammer for den individuelle livsutfoldelsen. Dersom et samfunn skal bestå, må det være et balansert forhold mellom borgernes individuelle rettigheter og deres forpliktelser overfor institusjonene. Slike samfunnsbærende institusjoner er ekteskapet (familien), kirken (religionen) og staten (rettsvesen, skole osv). Disse institusjonene er i dag under sterkt press. Dette vil jeg sette søkelyset på i tre artikler.

Familien presses

Studentopprøret fra 1968 hadde Herbert Marcuse som sin fremste teoretiker. Han ønsket total frigjøring fra seksuell, kulturell og ideologisk undertrykking. Det borgerlige rollemønster skulle bekjempes. Det førte til at bokollektiver ble opprettet som alternativ til kjernefamilien. Feminister gikk til angrep på familien, den institusjonen som formet og bandt dem som "kvinner". Studentene utlyste krig mot de "reproduserende institusjonene" – familien, kirken, massemedia, skolen, universitetet. Den nye politiske bevegelsen angriper disse institusjonene innenfra, skrev Rune Slagstad i Kontrast nr 3/73.

Ekteskapet og familien har stått under press i lang tid. Halvparten av alle ekteskap ender nå i skilsmisse. Mange inngår samboerskap, der er samlivsbrudd 3-4 ganger så vanlig. Halvparten av alle barn blir født utenfor ekteskap. En stor prosent av barna vokser opp i hjem uten fedre. Homobevegelsen har ført en målbevisst kamp mot det "heteronormative samfunnet". Målet er at alle identitetskategorier og samlivsformer må ansees som likeverdige. Valgmulighetene må økes og sidestilles, slik at individet i enda høyere grad kan velge livsform etter egen smak

Den nye såkalte "kjønnsnøytrale ekteskapsloven" vitner om at individualismen har fått politisk gjennomslag. At «68-generasjonen» jubler, er ikke så overraskende. Men når Høyre markedsfører seg som homoparti, har partiet samtidig satt verdikonservatismen på museum. Senterpartiets nye holdning viser at individualismen ikke bare er en byfenomen.

Selvbestemmelsens følger

Kjernefamilien må ikke fremstilles som noe ideal, for det diskriminerer andre familieformer, kan vi høre. Resultatet er blitt en-foreldre-familier, en-person-familier og familier som består av "mine barn, dine barn og våre barn". En lesbisk kvinne med barn som er født etter sæddonasjon i Danmark, kunne si: Mitt barn har ingen far, bare en anonym donor.

I dagens familiepolitikk prioriteres de voksnes individuelle behov fremfor barnets. I dyrenes verden ofrer foreldrene seg for ungene i oppveksttiden. Fuglene verner egg og avkom. Moskusdyra slår ring om kalvene. Apemor bærer ungen med seg til den kan klare seg selv. Intet dyr har så lang utviklingsfase fra barn til voksen som mennesket. Men det moderne frigjorte mennesket ønsker ikke bindinger. Det vil ha frihet til egen livsutfoldelse. Og staten og næringslivet støtter dem. Målet er flest mulig i arbeid. En konkurransebasert økonomi krever innsats og effektivitet.

Er det underlig at stadig flere barn får psykiske problemer? Stadig flere blir rusavhengige, spilleavhengige, selvdestruktive og kriminelle. Barnevernet og politiet roper etter mer penger. Ettersom foreldrene får mindre tid for barna, foreskriver politikerne mer offentlig oppdragelse. Den politiske løsningen er barnehageplass for alle, - helt fra barna er ett år. Barnehagen må bli obligatorisk, krever noen. Skoletiden må utvides nedover. Skoledagen må forlenges. Det må bli flere offentlige fritidstilbud. Kravene skal sikre at samfunnet blir rikere, samtidig som de voksne får enda bedre muligheter til å tjene mer og leve sitt eget liv. Taperne blir barna.

Et barn som ikke passer inn i det voksne individets fortelling om seg selv, blir uønsket. De kan fjernes før fødselen. "Selvbestemt abort" er blitt en individuell rettighet! Så lukker man øynene for at det uønskede barnet blir fratatt enhver "selvbestemmelse". For aldri har noe ufødt barn bestemt seg selv til å ta livet av seg selv.

Der individualismen beskriver livet som mitt frie valg, kan livets avslutning også bli et fritt valg. Norge blir omtalt som verdens rikeste land. Men selvmordsstatistikken er skremmende. Der troen på en Gud som stiller oss til ansvar, forsvinner, kan "selvbestemt død" snart få status som en individuell rettighet. En slik rettighet kan det blir fristende for staten å utnytte når eldrebølgen for alvor krever samfunnsressurser.

Individualismen gir store utfoldelsesmuligheter for de sterke, men rammer de svake – barn, syke, gamle, og fattige – alle som har ekstra behov for omsorg. Det er paradoksalt at politiske partier som ønsker rettferdighet, solidaritet og utjevning kan gå i spissen for en familiepolitikk som i praksis stimulerer en egosentrisk individualisme.